

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЖКГ

П.Т.БУБЕНКО, д-р екон. наук
О.В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук
В.М.ПРАСОЛ, доцент

*Харківська національна академія міського господарства
вул. Революції, 12, м. Харків, 61002, Україна
dymchenkoo@yahoo.com*

О.Д. ПАНОВА, ст. викладач

*Харківська національна академія міського господарства
зав. сектором з маркетингу територій
Харківський регіональний центр з інвестицій та розвитку
пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під., оф. 842, м. Харків, 61022, Україна*

На сьогоднішній день житлово-комунальне господарство залишається однією із самих слабких ланок в економіці України і є одним з основних середовищ соціальної напруги. Головна причина цього полягає в тому, що галузь безнадійно відстала у впровадженні ринкових відносин та в оновленні основних фондів і технологій. Тут і дотепер переважають державні і комунальні підприємства, що монополізували сферу надання послуг.

У цілому ЖКГ, як системний об'єкт міського економічного простору, працює збитково. Обсяги заборгованості роблять фінансовий стан стабільно незадовільним. До цього часу укладаються більше мільйона договорів про реструктуризацію боргових зобов'язань. В зв'язку з цим, особлива увага повинна приділятися модернізації системи фінансування житлово-комунального господарства, яка враховує традиційні джерела фінансування і принципово нове джерело – доходи за рахунок створення нового сектора регіонального і муніципального бізнесу, залучення вітчизняних і закордонних інвестицій.

Ще декілька десятиліть тому термін «модернізація» був широко представлений в технічних, економічних і соціальних науках і вживався в значенні «удосконалення, оновлення, перебудови, покращення базових характеристик» машин, технології виробництва в цілому. В соціальному або історичному значенні «модернізація» розумілась як процес поступових змін в суспільних відносинах, який формував нове суспільство з удосконаленими формами взаємодій, новими інститутами, більш справедливими правовими нормами. Близьким по змісту до терміна «модернізація» були поняття «реструктуризації, реорганізації, оновлення». Цей термін дещо втратив свої позиції ключової категорії економічного розвитку з появою сімейства категорій, в основі яких стало поняття «інновація». Інновація, нововведення – це кінцевий результат запровадження змін, а самі зміни в широкому аспекті формують трансформаційний (інноваційний) процес. На наш погляд, є сенс розмежувати ці терміни, зберігаючи за поняттям «модернізації» змістовне значення часткових, некардинальних змін. Тоді як інноваційність має претендувати на докорінні якісні зміни, масштабні і всеохоплюючі.

Об'єкт дослідження – підприємства ЖКГ, в принципі якісно і кардинально змінити не можливо. Як система життєзабезпечення міст цей об'єкт є історично стабільним. Тому по відношенню до ЖКГ більш доцільно використовувати термін «модернізація», що зовсім не заперечує включення в його устрій, діяльність і розвиток елементів інноваційного характеру. Модернізація і інноваційний процес можуть здійснюватися на системному рівні, з охопленням значної кількості елементів системи, а можуть виражати собою часткові удосконалення, але ключова відмінність в тому, що для інновацій більш характерні глибокі якісні зміни в самій основі об'єкту, процесу, товару, системи, а модернізація залишає «основу» в існуючому стані.

Таким чином, модернізація відповідає умовам еволюційних, часткових змін, тобто виражає вмонтування в діючу систему елементів нової якості. Особливо це важливо для рівня первинної економічної системи – підприємства, оскільки на рівні масштабних суспільних відносин термін модернізація і інноваційні зміни практично співпадають. Про це свідчить широко вживані в науковій літературі терміни «політична, культурна, соціальна модернізація». В соціальному і економічному просторі прийнято визначати розвинуті держави як структури з «модернізаційними моделями» організації – розвинуті ринкові механізми, демократичні принципи управління, удосконалені норми правопорядку. Такі модернізаційні моделі формуються за умов здійснення реформ і програм перебудови. Прихильники теорії модернізації вбачають в ній планові механізми запровадження змін, тоді як інноваційні зміни часто виникають непередбачено, дещо стихійно, некеровано. Зрозуміло, що підприємства галузі ЖКГ мають впроваджувати зміни поступово, програмовано, керовано. Модернізація може носити випереджаючий, вчасний або запізнений характер (наздоганяюча модернізація). В ЖКГ є невідкладна потреба прискореної модернізації на новій технологічній базі і оновлених економічних механізмах.

Для ЖКГ модернізація є пріоритетним напрямком введення змін і у виробничому відношенні – масштабне оновлення застарілих і зношених основних фондів, які зараз допускають надмірні енерговитрати, прямі втрати ресурсів, мають високий ступінь аварійності.

Терміни «модернізація» та «інноваційні моделі розвитку» деякі дослідники використовують разом, в одному реченні, підкреслюючи цим, що процеси споріднені, взаємообумовлені. Сам термін «модернізація» обумовлює діяльність, процесуальний характер введення змін. В нашому дослідженні робиться акцент на таких особливостях модернізації підприємств, як удосконалення економічної моделі функціонування, інформаційних систем, технологій управління розвитком. Технічна, фінансова, організаційна і знанієва складова управління самим процесом модернізації підприємств разом складають єдиний механізм проведення комплексу реформ, в якому використовується цілий пакет різних інструментів оновлення системи. Що стосується зв'язку між поняттями «інноватика», «модернізація», «розвиток», то модернізація як системна

впорядкованість поелементних змін є головним інструментом розвитку підприємств ЖКГ, а інноватика постачає окремі елементи для модернізації. Інструментом вирішення нагальних і гострих проблем повинні стати: система цільових програм, інвестиційний менеджмент та нові механізми управління.